

**HNIEZDA BOCIANA BIELEHO (*CICONIA CICONIA* L.)
V OKRESE STARÁ ĽUBOVŇA OD ROKU 1984
A VÝSLEDKY HNIEZDENIA V ROKU 2017**

Miroslav Fulín¹, Vladimír Klíž²

Úvod

Históriu hniezdenia bociana bieleho (*Ciconia ciconia* L.) v okrese Stará Ľubovňa do roku 1984 sme spracovali a popísali vo výsledkoch odbornej činnosti na VIII. Východoslovenskom tábore ochrancov prírody v roku 1984 v Kamienke (Fulín 1985). Od tohto roku sa vývojom osídlenia, výsledkami hniezdenia a migráciou v okrese zaoberáme každoročne. Situáciu v hniezdení v okrese v rámci Slovenska považujeme za stabilizovanú a z hľadiska charakteru hospodárskej činnosti za perspektívnu pre ďalšie šírenie sa druhu. V roku 1984 sme zaznamenali v okrese 19 hniezd. Z nich na 13. hniezdach boli vyvedené mláďatá, na 5. hniezdach neboli vyvedené mláďatá a na jednom hniezde sa nachádzal osamotený bocian. Vyvedených bolo 31 mláďat (JZa), čo je priemer 2,38 mláďaťa na jedno hniezdo s mláďatami (JZm).

Adresy autorov:

¹Puškinova 15, 083 01 Sabinov

²Správa Pieninského národného parku, SNP 57, 061 01 Spišská Stará Ves

Charakteristika územia okresu Stará Ľubovňa

Okres Stará Ľubovňa sa nachádza v severnej časti východného Slovenska, na východ od Vysokých Tatier, v Prešovskom kraji. Nadmorská výška okresu je v rozpätí od 380 m n.m. (obec Mníšek nad Popradom) po 1157 m n.m. kóta Minčol v Čergovskom pohorí. Územie je formované pohoriami Čergov, Levočské vrchy, Spišská Magura, Malé Pieniny, Haligovské skaly a Ľubovnianska vrchovina. Odvodňované je riekami Poprad a Dunajec, ktoré sčasti vytvárajú prirodzenú štátnu hranicu s Poľskom. V údolí rieky Poprad je vytvorených niekoľko ťažobní štrkov a piesku zaplavených spodnou vodou. Niektoré z nich sú využívané na športový lov rýb.

Charakter krajiny je pomerne zachovalý, podobný pôvodnej krajine, s minimálnou zámenou poľnohospodárskej pôdy na priemyselné zóny a zástavbu. Pestovateľská činnosť vyhovuje z hľadiska potravinnej bázy bocianovi bielemu. Nahráva tomu aj vyššia poloha územia z hľadiska nadmorskej výšky spojená s nižším teplotným gradientom. Tomu zodpovedá aj obmedzenie pestovateľskej činnosti na vybrané druhy plodín vhodné do severnejších a hornatejších častí územia. V oveľa väčšej miere sú tu rozšírené pasienky a lúčne biotopy s bohatou ponukou hmyzieho spoločenstva a hlodavcov. Významnými a bocianmi často využívanými loviskami sú plochy pestovaných liečivých bylín a krov na plantážach miestneho výrobného podniku čajov a iných liečivých produktov. Viackrát vo vegetačnom období realizovaný mechanizovaný zber týchto bylín vytvára prirodzenú ponuku

a možnosti častejšieho lovu potravy na týchto parcelách za mechanizmami.

Rozloha okresu je 708 km². V okrese sa nachádza 44 obcí a dve mestá (Stará Ľubovňa a Podolíneec).

Údaje o hniezdach bociana bieleho v okrese

Čirč

V roku 1986 bol v uličke k poľnohospodárskemu družstvu oproti domu č. 165 postavený samostatný stĺp s podložkou. Bociany tu úspešne hniezdili do roku 2015, kedy bolo hniezdo preložené aj so stĺpom na mimo zastavanú časť obce na okraj futbalového ihriska.

Hniezdo, ktoré dnes stojí vo dvore základnej školy bolo pôvodne postavené na stĺpe elektrického vedenia v roku 1996. Ešte v roku 2000 existuje záznam o jeho postavení na stĺpe elektrického vedenia, no neskôr v roku 2004 už bolo potvrdené, že sa nachádza na podložke na samostatnom stĺpe. Počas svojej existencie zaznamenali sme na ňom časté výpadky v hniezdení.

V roku 2015 sa o hniezdenie na stĺpe elektrického vedenia pri č.d. 34 pri hasičskej zbrojnici uchádzal nový pár. Roku 2017 bolo hniezdo zo stĺpa elektrického vedenia odstránené a na hniezdenie bol pri hasičoch vystavený samostatný stĺp s podložkou. Bociany ho v roku 2017 neobsadili.

Ďurková

Bociany v obci hniezdili od roku 1996 na stĺpe elektrického vedenia. V roku 1998 bol na rozhraní obcí Ďurková a Vislanka inštalovaný samostatný stĺp s podložkou. Pár do roku 2004 striedal miesto hniezdenia až nakoniec v roku 2004 bolo hniezdo zo stĺpa elektrického vedenia odstránené. Hniezdna podložka na samostatnom stĺpe je od roku 2007 opustená.

Hniezdne

Hniezdo, ktoré stálo na komíne farského úradu od roku 1961 bolo pred hniezdnou sezónou v roku 1981 zhodené. Bociany si v rokoch

1981 – 1985 vybrali na hniezdenie elektrický stĺp na pravej strane vedľa hlavnej cesty do Podolíňa, pred rodinným domom. V roku 1986 bolo toto hniezdo zhodené a nahradené podložkou na samostatnom stĺpe. Hniezdenie tu pokračovalo do roku 1992. V roku 1993 bociany opätovne zahniezdili na komíne fary kde hniezdili do roku 2009. Nefunkčný stĺp s podložkou bol spreď rodinného domu v roku 1997 odstránený. Hniezdo z komína fary bolo v roku 2010 odstránené a nahradené podložkou na samostatnom stĺpe vo dvore farskej záhrady. Od roku 2010 na ňom bociany hniezdia dodnes bez prerušenia.

Vpravo od vstupu do areálu firmy Nestvill bola v roku 2011 postavená drevená konštrukcia štýlovej podložky na hniezdenie neskôr aj s výpletom základu hniezda. V roku 2013 si tento stĺp začali všímať bociany a krátkodobo na ňom posedávali. Od roku 2016 na ňom aj hniezdia.

Ďalšia podobná hniezdna podložka na drevenej štýlovej konštrukcii bola firmou Nestvill postavená v roku 2017 na druhej strane hlavnej cesty zo Starej Lubovne do Hniezdného, vpravo pred odbočkou do Červeného Kláštora.

Hromoš

Hniezdo stálo od roku 1993 na drevenom dvojstĺpe pri odbočke z hlavnej cesty do obce. V roku 2002 sa dospelý bocian stal obeťou dopravnej nehody na štátnej ceste a v ďalšie roky zostalo hniezdo neobsadené. Nový pár obsadil toto hniezdo opäť v roku 2008. V roku 2013 hniezdo počas búrky zo stĺpa spadlo aj so skoro dospelými mláďatami, ktoré na spadnutom hniezde ešte niekoľko dní postávali a boli dospelými bocianmi kŕmené na zemi. Od roku 2014 stojí cca 20 m od pôvodného miesta, v areáli vodárenského objektu samostatný stĺp s podložkou, na ktorom teraz bociany hniezdia. V roku 2014 tu hniezdil samec pôvodom z rakúska označený plastovým krúžkom xxxx a ďalší rok tu hniezdil pár bez krúžkov.

Chmeľnica

V roku 1995 bolo hniezdo zo stĺpa elektrického vedenia preložené na samostatný stĺp s podložkou hneď vedľa pôvodného miesta na konci plota fary, vľavo od školy. Hniezdenie tu pomerne úspešne prebieha už 22 rokov.

Jakubany

Ako náhrada za hniezdo na rekonštruovanom komíne školy bola vo dvore základnej školy inštalovaná podložka na vysoký stĺp z kmeňa smreku. Len raz, v roku 2000 na ňom bociany vyviedli mláďatá. Príčinou neúspešného hniezdenia alebo neobsadenia hniezda bolo podľa oznámení miestnych občanov rušenie bocianov zo strany niektorých miestnych občanov a školákov hádzaním kameňov do bocianov stojacich na hniezde. Hniezdo od roku 2016 neexistuje.

Jarabina

Na podložke urobenej na streche hasičskej zbrojnice evidujeme hniezdo od roku 1993. V doterajšej histórii máme zaznamenaný výpadok v hniezdení iba raz v roku 1997, kedy bolo hniezdenie neúspešné, bociany nevyviedli mláďatá.

Druhé hniezdo postavili bociany v obci v roku 2000 na elektrickom stĺpe pri hornej zastávke autobusu smerom na hospodársky dvor PD pri č.d. 130. Hniezdili tu do roku 2007. V roku 2008 bolo hniezdo zhodené a nahradené podložkou na otvorenu priestranstve asi 50 metrov poniže pri točni autobusu. Na tomto hniezde bociany prerušili hniezdenie v rokoch 2012 – 2015 a zahniezdili na stĺpe elektrického vedenia pred domom č. 114 vyššie, smerom na hospodársky dvor. Na tento stĺp bola v roku 2016 inštalovaná podložka, ktorá zostala neobsadená.

Samostatný stĺp s podložkou a hniezdom dnes už opusteným stojí v hornej časti obce aj smerom k penziónu.

Ďalšie hniezdo, ktoré spadá do katastra obce je hniezdo na vysokom kovovom komíne kúrenia v areáli bývalého bitúnku pred vstupom do obce od Starej Ľubovne. Postavené bolo v roku 2006 a hniezdili na ňom dva roky. Potom zostalo opustené a až v roku 2011 opätovne na ňom bociany zahniezdili. V roku 2017 zostalo hniezdo opustené.

Kamienka

Pôvodné hniezdo, ktoré sme registrovali od roku 1976 na komíne obecného úradu v roku 1997 spadlo. Zaznamenali sme na ňom výpadok hniezdenia iba v roku 1984. Od roku 1998 do roku 2004 hniezdili bociany na stĺpe elektrického vedenia oproti kultúrnemu stredisku pri dome č. 130. Od roku 2005 je pre bociany inštalovaný na priestranstve pri obecnom úrade samostatný stĺp s podložkou.

Kremná

Hniezdo na stĺpe elektrického vedenia sme zaznamenali v obci pod kostolom v roku 2009. Bociany tu hniezdili aj v roku 2010. V ďalšie roky o hniezde nemáme informáciu a v roku 2013 sme hniezdo tu už nenašli.

Lacková

V roku 2006 si bociany postavili hniezdo na stĺpe elektrického vedenia pri obecnom úrade. Hniezdenie nebolo úspešné a v roku 2008 už zostalo hniezdo opustené. V roku 2009 bola v blízkosti inštalovaná podložka na samostatnom stĺp. Prvé štyri roky bez povšimnutia bocianov a od roku 2013 už každoročne obsadené aj s vyvedením mláďat.

Litmanová

V obci sme zaznamenali pokus o hniezdenie na komíne budovy obecného úradu v roku 1995. V tom istom roku bolo preložené na podložku na tomto komíne no dva roky o ňu neprejavili záujem. Od roku 1998 do roku 2004 bolo hniezdo aktívne a bociany na ňom každoročne vyviedli mláďatá. Z roku 2002 existuje záznam o tom, že sa v čase od 10.6. do 22.6. pohybovali pravidelne po cestnej komunikácii v obci a vďaka ohľaduplnosti vodičov obmedzovali premávku vozidiel. V roku 2006 spadol komín aj s hniezdom a odvtedy sa bociany v obci neusadili.

Ľubotín

Hniezdo z elektrického stĺpa pred Obecným úradom bolo v roku 1986 preložené na podložku na samostatný stĺp do priestoru pred Obecným úradom vedľa cesty k železničnej stanici v obci. Bociany na ňom s výpadkom hniezdenia v roku 2005 – 2009 hniezdia aj v súčasnosti. Svojim objemom a hmotnosťou patrí hniezdo k impozantným, zaslúžilo by si odľahčenie a kontrolu stavu kovovej konštrukcie podložky.

V oblúku na ľavej strane cesty z obce do Starej Ľubovne bola v roku 1988 inštalovaná podložka na samostatnom stĺpe, ako náhrada za zhodné hniezdo z elektrického stĺpu pri štátnej ceste. Bociany o ňu prejavili prvotný záujem no hniezdiť na nej začali až v roku 1996

a prestali hniezdiť v roku 2010. Podložka s hniezdnym materiálom tu stojí dodnes. V roku 2010 si postavili hniezdo opätovne na pôvodnom elektrickom stĺpe z ktorého už bola odstránená konzola vedenia a vodiče boli nahradené káblom. Tu hniezdili do roku 2012. V roku 2013 a 2014 sa na hniezde zdržiavali iba sporadicky. V súčasnosti sa hniezdo rozpadá. Pár pravdepodobne presídlil a hniezdi na železničnej stanici obce Plaveč (vzdušná vzdialenosť cca 1 km).

Nížné Ružbachy

Jedno z najdlhšie sledovaných hniezd od roku 1978 stálo do roku 2016 na komíne jednoposchodovej budovy obecného úradu v strede obce pri kostole. Hniezdenie tu prebiehalo za celé sledované obdobie bez prerušenia a len v roku 1997 bociany nevyviedli mláďatá. Tento rok je všeobecne považovaný za nepriaznivý pre hniezdenie bocianov. V roku 2016 bolo hniezdo z komína aj z dôvodu preťaženia a nebezpečenstva spadnutia odstránené a na hniezdenie im bola poskytnutá možnosť na samostatnom stĺpe s podložkou na vzdialenejšom mieste nad cintorínom. Vhodnejšie miesto bolo bezprostredne za križovatkou naľavo smerom na Vyšné Ružbachy. Bociany podložku neobsadili a vytratili sa z obce. Dúfame, že iba dočasne.

Nová Ľubovňa

Toto hniezdo na komíne obecnej budovy a materskej škôlky číslo domu 353 pri kostole patrí tiež k tým, ktoré nepretržite sledujem od roku 1976. Bociany na ňom nevyviedli mláďatá podľa našich záznamov dvakrát a to v roku 2010 a 2017. V roku 2009 bola ako náhradná možnosť hniezdenia vystavená podložka na samostatnom stĺpe za budovou obecného úradu pri potoku. Je nižšie situovaná a tak bociany o ňu doteraz neprejavili záujem, stojí opustená.

Obručné

V doterajšej histórii sledovania hniezdenia bocianov v území sme v roku 2004 zaznamenali existenciu hniezda s mláďatami na stĺpe elektrického vedenia. Malo krátku životnosť, v nasledujúcom roku bolo odstránené a hniezdenie v obci zaniklo.

Orlov

V areáli vtedajšej firmy Kovotrend pri príchode ku mostu cez rieku Poprad vľavo stojí od roku 1998 hniezdo na kovovej podložke na samostatnom betónovom stĺpe. Bocianom sa tu darí, každoročne vyvádzajú mláďatá a hniezdia tu bez prerušenia dodnes. V areáli je od roku 2005 aj ďalšia nefunkčná kovová podložka na betónovom stĺpe bez hniezdneho materiálu.

Plaveč

K historickým a symbolickým hniezdam patrilo hniezdo na opustenom vysokom tehlovom komíne liehovaru. Jeho existenciu sme zaznamenali v roku 1975. V roku 1982 bolo hniezdo zhodené až do roku 1990 bol komín bez hniezda. Bociany od roku 1982 do roku 1990 hniezdili na elektrickom stĺpe v centre obce. V roku 1986 bola bocianom na hniezdenie ponúknutá podložka na samostatnom stĺpe v parčíku na križovatke v centre obce. V roku 1986 a 1987 podložku obsadil bez vyvedenia mláďat iný pár. Odvtedy stojí tu dodnes zarastená dnes už mohutnými stromami. V roku 1993 bociany opätovne obsadili komín a hniezdili a vyvádzali na ňom mláďatá každoročne bez prerušenia. Iba v roku 1997 (už vyššie popísanom ako neúspešnom roku pre bociany) nevyviedli mláďatá. Zhodené bolo v roku 2013 spolu aj s komínom z dôvodu nebezpečenstva deštrukcie a rozpadnutia sa komína aj z dôvodu jeho zaťaženia hniezdom. Bocianom bola poskytnutá možnosť hniezdiť na náhradnom stanovišti. Pri moste cez rieku Poprad bola v roku 2013 postavená podložka na samostatnom stĺpe. V tom istom roku na nej vyviedli mláďatá a v ďalších dvoch rokoch sa iba sporadicky zdržiavali.

V roku 2013 prejavil záujem o hniezdenie na stožari trakčného vedenia železnice na konci železničnej stanice v obci Plaveč pár bocianov. Predpokladáme, že sa jedná o pár, ktorý hniezdil na konci obce Ľubotín. Prvé dva roky bolo hniezdenie neúspešné, bez vyvedenia mláďat. V roku 2015 a 2016 bolo hniezdenie úspešné. V roku 2017 zostalo hniezdo neobsadené a pár sa presunul a postavil si hniezdo na stožiar trakčného vedenia v koľajisku priamo pred budovu stanice.

Plavnica

Na komíne základnej školy sme registrovali hniezdo od roku 1976. Bociany tu hniezdili do roku 1992.

Druhé nami zaznamenané hniezdo sa od roku 1976 nachádzalo na vysokom tehlovom komíne pálenice na konci obce smerom k železničnej stanici. V roku 1988 bol komín i celý areál zbúraný a hniezdo bolo preložené na samostatný stĺp na riečnu terasu oproti nad rodinné domy (č.d. 393). Hniezdenie tu prebieha dodnes. Výpadok v hniezdení sme zaznamenali v rokoch 2005 až 2008. Tie štyri roky pár hniezdil na novom hniezde postavenom na stĺpe elektrického vedenia pred domom č. 293. V roku 2008 bolo hniezdo z elektrického stĺpa zhodené a pár sa vrátil na podložku.

Tretie zaznamenané hniezdo v roku 1978 stálo na elektrickom stĺpe pred domom č. 351 v uličke novostavieb rodinných domov vľavo vo svahu cestou k železničnej stanici. V roku 1983 bolo zhodené no bociany si v nasledujúcom roku hniezdo opätovne postavili na tomto elektrickom stĺpe. Hniezdili tu do roku 1987 kedy bolo hniezdo definitívne zhodené a nahradené podložkou na samostatnom stĺpe. Hniezdia tu aj v súčasnosti. V roku 2014 sa o hniezdenie tu uchádzal aj ďalší pár, ktorý si nakoniec postavil hniezdo na vedľa stojacom elektrickom stĺpe. Toto hniezdo bolo v roku 2015 zhodené a v uličke vyššie domu smerom k hospodárskemu dvoru bola inštalovaná ďalšia podložka na samostatnom stĺpe zatiaľ neobsadená.

V roku 2014 vznikli v obci aj ďalšie dve hniezda. Jedno na stĺpe elektrického vedenia pri odbočke do obce Šambroň. V roku 2015 po sezóne bolo zhodené a nahradené samostatným stĺpom s podložkou v ohybe cesty na hornom konci obce smerom na Starú Ľubovňu (50 m od pôvodného miesta hniezda).

Druhé hniezdo v roku 2014 si bociany postavili aj v súčasnosti existuje na komíne ústredného kúrenia vo dvore obchodu so stavebninami (pred vstupom do centra obce od Hromoša vľavo, vzadu vo dvore).

V roku 2014 sme zaregistrovali stavbu hniezda aj na telegrafnom stĺpe pri železničnej trati Hromoš – Plavnica. Pár bocianov tu postával na hniezde do konca hniezdnej sezóny a v nasledujúcom roku sa hniezdo rozpadlo.

Podolíneec

Hniezdo ako symbol mesta stálo na podložke inštalovanej mestským úradom na strieške hasičskej zbrojnice na námestí od roku 1987. V roku 2016 bolo hniezdo zo strechy odstránené namiesto neho bol na strechu inštalovaný symbol hasičov a pre bociany bola za múrmi

opevnenia mesta z druhej strany hasičskej zbrojnice postavená podložka na samostatnom stĺpe. Bociany ju po prvotných rozpakoch prijali a v roku 2017 už na nej vyviedli aj mláďatá.

Od roku 1998 existovalo v meste aj druhé hniezdo. Postavené bolo na konci mesta pri cintoríne. Hniezdna stavba stála na odsávači pilín miestnej drevárskej výroby. Po roku 2003 ostalo neobsadené a zaniklo.

Pusté Pole

Hniezdo bolo založené na stĺpe elektrického vedenia v blízkosti železničného prechodu v roku 1983. V nasledujúcom roku sa na ňom zdržiaval iba jeden jedinec a v nasledujúcom roku nebolo obsadené a zaniklo. Opätovne si na tomto mieste postavili nové hniezdo v roku 2012. Toto hniezdo bolo po vyhniezdení zhodené z elektrického stĺpa a v roku 2013 bola na hniezdenie bocianov v obci inštalovaná podložka a samostatnom stĺpe na priestranstve pri kostole v blízkosti pôvodného hniezda. Na tomto hniezde doteraz vyviedli mláďatá iba raz v roku 2014. V ostatných rokoch sa tu bociany zdržiavali no nemali násadu.

Ruská Voľa

Na pravej strane hlavnej cesty na konci obce stojí od roku 2010 kovová podložka na nízkom samostatnom stĺpe. Počas svojej existencie stojí tu neobsadená.

Šambron

Na komíne obecného úradu stojí od roku 1997 prázdna kovová podložka bez hniezdného materiálu. Pravdepodobne bola miestnymi občanmi inštalovaná ako ponuka pre prípadný záujem bocianov o hniezdenie v obci.

Šarišské Jastrabie

V roku 1997 bola v obci inštalovaná podložka na samostatnom betónovom stĺpe bez hniezdného materiálu. Keďže zostala neobsadená v roku 2002 ju odstránili.

Stará Ľubovňa

Po odstránení hniezda z komína budovy na hornom námestí bol v roku 1987 postavený samostatný stĺp s podložkou v uličke za

okresným úradom. Bociany ho v ten rok prijali a vyviedli mláďatá no v nasledujúcom roku na ňom iba sporadicky postávali a od roku 1989 zostala podložka neobsadená.

V roku 1993 začali bociany hniezdiť na komíne kotolne závodu pri starom vstupe do mesta od obce Plaveč, vľavo od cesty oproti podniku SAD. Hniezdili tu 5 rokov do roku 1997 kedy bolo hniezdo z komína odstránené. V roku 2000 sa pokúsili bociany o hniezdenie na zrezanom kýpti topoľa na Mýtnej ulici. V nasledujúcom roku bol strom aj s hniezdom spílený. Bociany preto v roku 2001 atakovali viacero miest so snahou o založenie hniezda. Mláďatá v ňom v tom roku nevyviedli, no funkčné hniezdo si postavili na komíne kúrenia bývalej lakovne v areáli ALDMOBIL, cestou do Novej Ľubovne vľavo na konci mesta. V nasledujúcom roku presídlili na komín kúrenia polície pod mestskou športovou halou. Na komín v roku 2004 nainštalovali podložku. Hniezdenie tu prebieha s viacerými prestávkami aj v súčasnosti.

V roku 2012 postavili bociany hniezdo na stĺpe elektrického vedenia na odbočke cesty do Mníšku nad Popradom. Toto hniezdo bolo v roku 2013 zhodené a na elektrický stĺp bola inštalovaná podložka na ktorej hniezdia doteraz.

V roku 2014 si v miestnej časti Podsadek pri kostole postavili bociany hniezdo na stĺpe elektrického vedenia. V roku 2014 bolo toto hniezdo zhodené a nahradené hniezdom na podložke na samostatnom stĺpe vedľa pôvodného elektrického stĺpa. Hniezdenie prebieha bez vyvedenia mláďat nakoľko sú bociany podľa výpovedí miestnych občanov rušené hádzaním kameňov rómskymi deťmi.

Strážany

V roku 2011 sme zaregistrovali bociany stavať si hniezdo na komíne bývalých kasární na začiatku obce. Mláďatá nevyviedli a v nasledujúcom roku hniezdo tu už neexistovalo.

Údol

V obci existovalo hniezdo od roku 1988 na stĺpe elektrického vedenia v strede obce. Opustené zostalo v roku 1994 a zaniklo. V roku 1995 im na podporu hniezdenia umiestnili na komín budovy základnej školy podložku, ktorú bociany neprijali. Snahu o hniezdenie zopakovali bociany stavbou hniezda na stĺpe

elektrického vedenia vyššie v obci pri obchode ešte v roku 1997 a v roku 2000. Odvtedy sa bociany v obci nehniesdžia.

Vislanka

Na začiatku obce bola v roku 1998 inštalovaná podložka na samostatnom stĺpe. Bociany na nej vyviedli mláďatá dvakrát. Prvýkrát v roku 1998 a druhýkrát v roku 2004. Po iné roky zostala podložka neobsadená. Bociany sa na nej ani nezdržovali.

Vyšné Ružbachy

Pred hotelom Kráter bola v roku 199,1 pravdepodobne z dôvodu bezproblémového hniezdenia, vystavená podložka na samostatnom betónovom stĺpe. Bociany ju obsadili v roku 1993 a vyviedli mláďatá. Ďalšie roky až do roku 1999 zostalo hniezdo neobsadené. V roku 1999 tu opätovne zahniezdili a v hniezdení pokračovali až do roku 2005. Odvtedy stojí podložka neobsadená. V roku 2006 si hniezdo postavili a vyviedli mláďatá na komíne obecného úradu. V ďalšom roku hniezdo zaniklo.

Výsledky spracovania údajov

Od roku 1984 sme zaznamenali hniezdenie alebo pokus o zahniezdenie v 29 obciach okresu. V niektorých prípadoch to boli iba ojedinelé snahy postaviť si hniezdo bez vyvedenia mláďat. Z celkového počtu obcí a miest sú hniezda dlhodobo obsadené v 15 obciach okresu (Čirč, Hniezdne, Hromoš, Chmeľnica, Jarabina, Kamienka, Ľubotín, Nižné Ružbachy, Nová Ľubovňa, Orlov, Plaveč, Plavnica, Podolíneec a Stará Ľubovňa). Považujeme ich za stabilné a historické hniezdne lokality bociana na území. Hniezda, alebo iba pokusy o zahniezdenie v obciach Kremná, Obručné, Ruská Voľa, Strážany, Šambron, Šarišské Jastrabie, Údol, Vislanka a Vyšné Ružbachy boli iba prechodnými pokusmi o zahniezdenie. V obciach

Lacková a Pusté Pole tieto pokusy prerástli do trvalejšieho záujmu o hniezdenie, ktoré tam pretrváva dodnes. V obci Nižné Ružbachy prekládkou dlhodobo obsadeného, no nevhodne umiestneného hniezda z komíny základnej školy na podložku na samostatnom stĺpe v roku 2017 došlo k tomu, že bociany opustili túto hniezdnu lokalitu. Podobne skončilo aj hniezdenie v obci Jakubany.

Výsledky hniezdenia v roku 2017

Tab. 1 Prehľad výsledkov hniezdenia bociana bieleho na hniezdach v okrese Stará Ľubovňa v roku 2017

Por. číslo	lokalita	Stanovište hniezda, popis	Výsledok, počet mlád'at
1	Čirč	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou v areáli ZŠ	3
2	Čirč	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou pri futbalovom ihrisku	0
3	Hniezdne	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou vo farskej záhrade	3
4	Hniezdne	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou v areáli fy NESTVILL	2
5	Hromoš	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou pri odbočke do obce	4
6	Chmeľnica	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou na konci plota za kostolom	0
7	Jarabina	Hniezdo na podložke na streche hasičskej zbrojnice	3
8	Jarabina	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou v hornej časti obce	4

9	Kamienka	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou pri kultúrnom dome	1
10	Lacková	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou pri obecnom úrade	4
11	Ľubotín	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou pred obecným úradom	5
12	Nová Ľubovňa	Hniezdo na komíne budovy Materskej školy	0
13	Orlov	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou v areáli fy KOVOTREND	4
14	Plaveč	Hniezdo na stĺpe vedenia železničnej trakcie na železničnej stanici	4
15	Plavnica	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou pri č.d. 352	4
16	Plavnica	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou za domom č. 393	3
17	Plavnica	Hniezdo na komíne ústredného kúrenia vo dvore obchodu Stavebniny	0
18	Plavnica	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou na hornom konci obce	2
19	Podolíneč	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou za hradbami mesta za MsÚ	3
20	Pusté Pole	Hniezdo na samostatnom stĺpe s podložkou pri kostole	0
21	Stará Ľubovňa	Hniezdo na podložke na stĺpe elektrického vedenia v križovatke na Mníšek nad Popradom	1
	Spolu		50 mlád'at

Zaznamenali sme hniezdenie na 21 hniezdach. Z toho na 5 hniezdach neboli vyvedené mláďatá. Spolu tieto hniezda opustilo 50 mláďat. Priemer na jedno hniezdo s mláďatami je 3,12 mláďaťa. Obsadené hniezda sa nachádzajú v 15 obciach okresu.

Dve hniezda v porovnaní s minulým rokom zostali neobsadené.

Okrem hniezd, na ktorých sme zaznamenali hniezdenie bociana bieleho v roku 2017 registrujeme v okrese ďalších 9 podložiek pripravených na hniezdenie bocianom na samostatných stĺpoch.

Diskusia

Výsledky mapovania hniezd aj samotný počet vyletených mláďat sú v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sú veľmi pozitívne. Toľko obsadených hniezd (HPm) ako v roku 2017 a počet vyletených mláďat (JZG) sme v okrese doteraz nezaznamenali. O dobrej kondícii hniezdiacich párov ako aj o dostatočnom množstve potravy pre výchovu mláďat hovorí vysoký priemer vychovaných mláďat (HPm). Hniezda, ktoré boli obsadené, no neboli na nich vyvedené mláďatá tento priemer pri prepočte na celkový počet obsadených hniezd znižujú na hodnotu 2,38 mláďaťa na hniezdo (HPa). To, že neboli na týchto hniezdach vyvedené mláďatá predpokladáme, že súvisí s chladným počasím a snežením počas inkubácie, kedy mohlo dôjsť k zachladeniu násad. V jednom prípade došlo k oneskorenému obsadeniu hniezda a k tomu, že nebola znesená násada vajec. V jednom prípade predpokladáme, že došlo

k vytvoreniu hniezdneho páru s ešte nedospelým jedincom. Hustota obsadených hniezd stúpila v porovnaní s rokom 1984 z 2,66 na 2,96 páru / 100 km² (StD) .

Z celkového pohľadu na situáciu konštatujeme, že v okrese muselo byť z bezpečnostných dôvodov odstránené jedno z najstarších hniezd na Slovensku z vysokého tehlového komína pálenice v Plavči. Nahradené bolo podložkou na samostatnom stĺpe, ktorú bociany v roku 2017 neobsadili. Zaujímavým hniezdením je hniezdo na trolejovom vedení železničnej trakcie priamo na železničnej stanici v obci Plaveč. Podobné hniezdo dnes stojí na železničnej stanici v Púchove.

Záver

V okrese Stará Ľubovňa v roku 2017 sme zaznamenali 21 obsadených hniezd bociana bieleho. Na 16 hniezdach boli vyvedené mláďatá, na 5 hniezdach bolo hniezdenie neúspešné. Zaznamenali sme 9 vhodných hniezdných stanovišť, ktoré sú vytvorené v okrese pre prípadný záujem bociana bieleho o hniezdenie. Obsadené hniezda sa nachádzajú v 15 obciach a mestách okresu. Zaznamenali sme vysoký priemer mláďat na hniezdo s mláďatami (JZm 3,12).

Vysvetlivky medzinárodne používaných skratiek pre vyjadrenie hniezdnej úspešnosti:

StD – počet hniezd prepočítaný na 100 km²

HPm – počet hniezd s vyvedenými mláďatami

HPa – celkový počet obsadených hniezd

JZG – počet vyvedených mláďat

JZm – priemer mláďat na hniezdo s mláďatami

Literatúra:

- Fulín, M. 1985: Rozšírenie bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) v okrese Stará Ľubovňa str 81 - 88. In.: Buday M, Bašistová Z. 1985: Prehľad odborných výsledkov z VIII. Vsl. Tábora ochrancov prírody a krajiny 1984 v Starej Ľubovni.